

Geen onwil

Geen onwil

Psychiatrische belevissen

Peter Picket

Schrijver: Peter Piket
Afgebeelde tekeningen: Peter Piket
Lay-out: Renée van Rongen
2016
© Peter Piket

Deed ik mijn best wel

Mijn lijden is, meen ik, begonnen toen juffrouw Welschap van de derde klas met een ander trouwde. Eerst was ze weg gegaan om stewardess te worden bij de KLM en een jaar later was ze een dag op bezoek gekomen en had aan dicht bij haar staande kinderen, allemaal meisjes, verteld dat ze ging trouwen. Ik ging naar de wc, deed de deur niet dicht, en deed mijn plas. Dat was voor het eerst dat me iets overkwam dat ik niet kon oplossen door mijn best te doen.

Toch is dit de waarheid niet, want het lijden is veel ouder. Het had te maken met iets ergs dat te zien was in de ogen van de oudere mensen, alsof er iets was om bang voor te zijn. Het was me lange tijd niet duidelijk wat dat was. Het kon niet zo zijn dat het mijn schuld was en dat heeft ook niemand ooit tegen me gezegd. Toch was er iets onlogisch in de ogen van de mensen om me heen, iets waar niemand over sprak. Ik wilde het weten. Het nare moest in mijn leven niet gebeuren en ook mijn familie moest gespaard blijven. Mijn vrienden en kennissen, allen moesten gespaard blijven. Waren wij dan anders dan de anderen? Tot hoever ging mijn macht, of liever, tot hoever ging de macht van het goede, van de mensen om me heen? Niets van wat ik probeerde te doen, was me onmogelijk en alles wat op school behandeld werd, begreep ik meteen en vergat ik niet. Alleen al het feit dat het 'ik' iedere dag, iedere ochtend, wakker werd in mij, in Peter Piket, vervulde mij met grote verbazing. Ik werd niet wakker in een van mijn vriendjes. Op mijn achtste jaar begon me dat te verbazen en concludeerde ik dat ik uitverkoren was. Dat ik meer kon dan de anderen. Dat het een eer was om mijn vriendje te zijn. Dat alles afgelopen zou zijn als IK dood ging.

Ik schaamde me voor die gedachte. Vooral voor de gedachte dat het een eer was om mijn vriendje te zijn. Het was ook altijd voor het inslapen dat die gedachte me kwelde, dan probeerde ik mijn hoofd onder mijn kussen te stoppen en aan niets te denken. Vaag dacht ik wel eens aan God, hoewel mijn familie nooit over Hem praatte. Wij hadden Hem niet nodig, want in ons leven gebeurden geen nare dingen. Op school praatten ze over Hem en de dood. Ze maakten grapjes over de onfeilbaarheid van de paus, waar ik eigenlijk niets van

begreep. Ook was er nog een soort nagalm van de tweede wereldoorlog in de lucht. Van een kwaad dat nu voorgoed overwonnen was. Toch werkte mijn vader voor de militairen, omdat het kwaad volgens hem niet overwonnen was. Omdat mijn vader dat deed, zou het kwade niet meer gebeuren en zou alles goed gaan. Waarom liet God niet een aantal tandwielen door elkaar draaien, met bellen en wekkers en allerlei vreemde dingen, die steeds veranderen; waarom was er de mens? Wat was de zin van het bestaan? Deze vraag kwelde me ook, maar later kon me dat allemaal niet meer schelen en bracht ik alle problemen van de wereld terug tot de simpele opgave om met een kromme stok een harde bal in een houten doel te slaan, achter de keeper.

Ik speelde in die dagen ook met meisjes, hoewel ze minder geschikt waren om mee te spelen. Ze konden niet zo hard hollen en ze konden niet vechten. Toch was er een vreemde reden waarom je steeds weer naar ze toe ging om juist met hen te spelen. Het was omdat ze mooier waren en lang haar hadden. Het was omdat ze je beter begrepen. Later durfde ik niet meer met meisjes te spelen en ik kan alleen maar bedenken, nu ik terugkijk, dat ik toen ongeveer negen jaar moet zijn geweest. Ik heb toen nooit begrepen waarom dat was; ik heb het toen zelfs niet bewust gemerkt, maar het was omdat mijn vader heel boos was geweest. Waarom begreep ik toen niet. Het had te maken met het feit dat mijn vader en moeder samen dingen deden, die ik niet begreep en die ik niet mocht. Mijn broer trok zich een beetje terug en speelde niet meer mee met de kinderen uit de buurt. Ik kon niet veel contact meer met hem krijgen, maar hij werd niet zo vaak geslagen als ik. Hij was minder uitverkoren.

De angst in de ogen van de mensen om mij heen bleef. Ik wist niet of ze die angst ook zagen als ze in de spiegel keken, of dat ze er aan gewend waren. Het was de dood waar ze bang voor waren en als mijn hart stil zou blijven staan, zou ik ook dood zijn. Het was niet mogelijk dat ik onder een auto zou komen, want daar paste ik te goed voor op. Eigenlijk was het wel mogelijk, maar het was niet denkbaar. Als ik dood zou gaan, gebeurde er niets meer, dan was alles afgelopen en was alles voor niets geweest. Waarom was ik er eigenlijk, wat moest ik doen?

Die vraag probeerde ik te vergeten en ik hield het er op dat ik moest proberen met een kromme stok een harde bal in een houten doel te slaan, achter de keeper.

Oh, mijn hart

Het was alsof ik bang was voor een vergissing van de natuur. Later heb ik gelezen dat de natuur zich nooit vergist (het was een mening van de filmer Federico Fellini) en dat het uiterlijk van de mensen de juiste afspiegeling is van hun innerlijk. Als deze mening juist is en de natuur zich nooit vergist, dan zul je ook niet door een vergissing van de natuur voortijdig dood gaan doordat je hart ophoudt met kloppen. Bijna zo lang als ik me kan herinneren is dat mijn grootste angst geweest. Dat mijn hart, om een reden die ik niet kan begrijpen en ook niet verdiend zou hebben, zou ophouden met kloppen.

Ik probeerde er op te letten dat hij klopte en ik zou er niet in berusten als hij stopte. Ik zou het onheil voor zijn. Ik zou hem laten kloppen als nooit te voren, maar toch ook weer niet te snel, want dat zou gevaarlijk zijn. Dan zou ik misschien te veel van hem eisen en dan zou ik toch nog dood gaan. Mijn broer dacht dat een hart bestond uit twee botjes, die tegen elkaar slaan. Ik vroeg hem waarom ze dan sneller gaan kloppen als je je pols voelt, maar hij zei dat dat bij hem niet zo was.

Het was anders.

Het hart was de kern van alles. Mijn hart was mijn kern en ik was helemaal afhankelijk van hem. Een mensonterende en benauwende situatie was het.

Ik ben eigenlijk begonnen mijn hart te voelen omdat ik schuld had. Wat schuld was, wist ik heel goed, maar ik denk dat ik toen het woord nauwelijks kende. Ik ben die schuld vrij snel vergeten, maar de obsessie dat mijn hart zou ophouden met kloppen bleef. Ik accepteerde dat als iets dat bij het opgroeien en ouder worden hoorde. Ik praatte er nooit over en was verwonderd over de moed en de koelbloedigheid van vooral oude mensen, die zo dicht bij de dood staan en zo'n broze gezondheid hebben. Ik was verwonderd over hun moed om met een bus naar verre landen te reizen en bergen te beklimmen.

Ik was anders dan zij. Mijn ouders wisten dat wel en mijn moeder las alle boeken die ik wilde lezen van te voren, om te zien of er iemand in dood ging. Ook het hockeyen was een probleem. Ik had zeer veel

talent, maar ik wilde niet te veel hollen. Daardoor kreeg ik een reputatie van grote zekerheid en koelbloedigheid, die alleen daaruit voortkwam, dat ik nooit harder holde dan nodig was; maar om een doelpunt van de tegenpartij te voorkomen, zou ik mijn leven gegeven hebben.

Nog vijf jaar H.B.S.

Nog vijf jaar Delft.

Dan was ik vrij om te doen wat ik wilde.

Hoe houdt een mens het uit.

Het vreemde was alleen dat ik niet wist wat ik wilde, maar dat begreep ik zelf toen niet.

Zij slaat hem

Het meisje waar ik een beetje verliefd op was, liep meestal helemaal aan de andere kant van de groep van vijf. Soms liep ze naast mij, maar dan wist ik niet wat ik moest zeggen.

Zij vroeg dan bijvoorbeeld: *Heb je gewonnen zondag, Piket?*

Ze sprak me aan met: Piket.

Mijn beste vriend zei Piketje.

Mijn tijd zou nog wel komen.

Ik had de toekomst.

Ik was twee jaar jonger dan al de anderen in mijn klas.

Een andere vriend van me liep gearmd met een vriendin.

Toen ik dat mijn moeder vertelde, zei ze: *Dat is kalverliefde.*

Ik wist niet wat dat was.

Als rector hadden we een kleine en saaie man.

Hij was leraar wiskunde, maar hij besteedde al zijn tijd aan het besturen van de school.

Als hij ons toesprak, bv. tijdens een rouwdienst, dan bleek dat hij een zenuwtrek had en om de paar woorden met zijn schouder trok.

Men zei: *Zijn vrouw slaat hem. Hij heeft een heel grote vrouw.* Ik weet niet of iedereen het geloofde of dat ze een mythe in stand hielden voor de goedgelovigen.

Zoiets als Sinterklaas en Klaas Vaak.

Ik twijfelde er niet aan of het was waar en het heeft zeker tien jaar geduurd voordat ik me afvroeg of het wel echt waar was geweest.

Het meisje waarover ik spreek, geloofde het toen ook, denk ik, want ze zei mij een paar jaar later: *Zie je, Piket, hij trekt minder met zijn schouder, dat is omdat hij gescheiden is. Hij wordt niet meer iedere dag geslagen.*

De enige reden dat ik een beetje triest was bij het naderen van het eindexamen, was dat ik haar dan niet meer automatisch zou zien.

Of zou ik haar kunnen opbellen?

Zou ik dan iets tegen haar durven zeggen?

Nu zagen we elkaar vanzelf.

Ik praatte nooit over haar met iemand van mijn familie en tijdens de vakantie treurde ik over het verlies en was ik voorzichtig opgewonden in het vooruitzicht van de groentijd, die zou volgen op de vakantie.

Het was zo'n familievakantie die bestond uit het beklimmen van bergen tot halverwege, van links naar rechts door het beeld van de filmcamera lopen in een rood bloesje, zwemmen, ijsjes eten en natuurlijk andijvie met zand.

Ik zou haar opbellen als ik thuis was. Ik zou haar bellen uit een telefoonsel, want thuis kon dat niet.

Ik dacht aan haar terwijl ik met mijn nicht zeilde. Zij zat voorin en wij waren op weg naar de overkant van het meer voor een ijsje.

Waar dacht je aan, zei ze. Het bleek dat zij al tijdenlang naar mijn gezicht had zitten kijken.

Aan een meisje.

Hoe heet ze?

Marianne, zei ik; ik schrok van de klank van mijn stem. Het was voor het eerst dat ik die naam zei tegen iemand van mijn familie.

Van den Aardweg is dood

Toen ik aankwam in Delft had ik verwacht dat de groentijd een soort verlenging zou zijn van de vakantie. Tot nu toe hadden de mensen mij wel gemogen en ik was gewend aan domme jongens en simpele grappen om mij heen. De groentijd ging evenwel gepaard met meer lichamelijk geweld en geestelijke uitputting dan ik gedacht had. Ik bleek ook weinig te weten. De ouderejaars wisten zich zo goed in te leven in hun superioriteit en in het idee dat ze boos waren en verontwaardigd, dat ze er zelf in begonnen te geloven. Ik had niet zelf gekozen voor het Delftsch Studenten Corps. Het was voor mij gekozen door mijn ouders. Binnen één dag hadden de feuten of nuldejaars al geleerd iedereen te verachten die geen lid was van het Delftsch Studenten Corps. Wij verachtten de burgers van Delft, de hospes, de hospita en de knorren, dat zijn de niet-leden.

Wat is een feut, Piket?, schreeuwde een ouderejaars boven het lawaai uit.

Ik zat op de grond in een modderige brei van verschaald bier en gebroken glas, net als de andere feuten, en zei: *Ik weet het niet, mijnheer.*

Een feut is een ongeboren varken, een zwijn, een nuldejaars, die lid wil worden van het Delftsch Studenten Corps, maar god zij dank nog geen lid is. Jij bent een feut, Piket, dit zijn allemaal feuten.

Wat is een feut, Piket?

Een feut is een ongeboren varken, mijnheer.

Juist.

Hun woede en verontwaardiging was zo vreemd, dat het niet in mij opkwam dat het allemaal gespeeld was. En dat was het ook niet. Het was een levenshouding die al heel lang bestaat, en die je overnam. Een levenshouding van trappen naar beneden en de eigen leegte in de lucht proberen te steken, maar omdat het g^{ên}ant is om jezelf op te hemelen, werd de hele groep waarin je zat superieur verklaard. Als je in deze groep dan nog wist te stijgen tot bestuursfuncties, dan was je wel iemand. Het is niet zo dat alleen leegte in de lucht werd gestoken. Er waren veel mensen bij die erg veel konden en die hadden een

prima gelegenheid om zich te ontwikkelen en zich te bewijzen in manifestaties, want er gebeurde veel. Er waren toneelvoorstellingen, bals, concerten, kroegjolen, de verjaardagen van onderverenigingen. Iedere dag iets.

De enigen die in dezelfde positie waren als jij, waren je jaargenoten. Binnen vier dagen begonnen ook de feuten te strijden om onderlinge verschillen aan te brengen. Er was groenenkroeg op zaterdag. De ouderejaars hadden vier dagen gepest. *Het is nodig, feuten, geloof me*, zeiden ze. Er werden clubkernen gevormd. Ze wilden in de belangrijkste clubs komen en daartoe belangrijke feuten om zich heen verzamelen. Je sloot je aan bij kernen en je lulde, al had je niets te vertellen. Als je je mond hield, was je verloren. Er klonk een enthousiast geroezemoes, want je moest vrolijk zijn en succesvol, dan had je meer kans. Later deze maand zouden clubkernen fuseren en zou er gestemd worden wie weg zou moeten. Kotsen, heette dat, of ook uitkotsen. Ik ben gekotst, jij wordt gekotst, zij allen zijn gekotst. Het sociëteitsbestuur bepaalde de nummers en de volgorde van de clubs; de mensen die niet in een club zaten, werden door het sociëteitsbestuur bij elkaar geveegd in de rotte-perenclub. Als iemand bedankte als lid van het Deltsch Studenten Corps heette dat 'doodgaan'. De secretaris van de club kreeg dan een brief van de senaat: "Dat ondanks onze aanhoudende pogingen het lid Van den Aardweg tot andere gedachten te brengen, deze, deel uitmakend van Uw jaarclub, bedankt heeft als lid van het Deltsch Studenten Corps. Hoogachtend, secretaris."

Mijne heren, clubleden, de heer Van den Aardweg is dood.

De lul, de lul!, interrumpcerden de clubleden.

Mijne heren, laten wij een minuut stilte in acht nemen voor de heer Van den Aardweg en hem verder vergeten. De lul.

Dit was alles zo nieuw voor mij en van zo'n overweldigende kracht en overtuiging, dat ik mij enthousiast in de strijd om succes wierp. Ik was geen lul, ik moest en zou het bewijzen. Mijn studie zou ik er wel tussendoor doen. Dit was het leven.

Filateleer jij wel eens

De ouderejaars wilden veel weten over mijn seksuele leven, maar wat zij precies wilden weten, begreep ik niet goed. Het was duidelijk dat zij het antwoord al wisten. Zij stelden de vraag: *Filateleer jij wel eens?* Daarbij lieten ze de kracht van hun stem dalen tot een intiem gefluister en knipoogden ze. Nu is filateleren postzegels verzamelen, maar dat wisten de meeste feuten niet. Het was duidelijk dat de ouderejaars het antwoord "ja" verwachtten, en ik was niet te beroerd om dit antwoord inderdaad te geven. De vraag bracht mij in verwarring, omdat ik haar niet begreep. Het had te maken met de zaadlozingen 's nachts, die me geen bevrediging schonken, maar dat laatste begreep ik toen nog niet.

Mijn seksuele leven beleefde eenmaal per jaar zijn hoogtepunt als we met de hele familie naar de revue Snip en Snap gingen. Ik keek met bijna bovenmenselijke concentratie naar de lange rij revuemeisjes, die precies gelijk hun lange benen in de lucht gooiden, en ik hoopte eigenlijk, maar ik kon het natuurlijk niet goed zien door het slechte licht en de grote afstand, en ik verwachtte ook niet dat het zou gebeuren dit keer, dat één van de meisjes had vergeten haar onderbroek aan te trekken. Later heb ik op de tv wel eens gezien hoe zorgvuldig en met welk raffinement juist dit soort meisjes zich kleedt. Toen ik eindelijk op een leeftijd, die ik liever verzwijg en van een meisje, wier naam ik niet zal verklappen, te zien kreeg wat mij zo buitengewoon obsedeerde, was ik eigenlijk verbaasd door de eenvoud van wat ze liet zien. Als ik grappig wil zijn, zeg ik tegen mijn vrienden: *Het was of ik verwachtte dat het met parelmoer en edelstenen ingelegd zou zijn.*

De vieze plaatjes die mijn vrienden verzamelden, en waarin zij mij volop lieten delen, lieten vrouwen zien met ontzettend grote borsten, die verborgen waren achter wat wij nu zouden noemen: ontzettend grote beha's. Ik weet zeker dat mijn vrienden niets wisten van mijn verwarring. Als ik een erectie had, en het was net of ik die kon oproepen op ieder willekeurig moment, dan pakte ik soms de meetlat om hem op te meten en wist ik dat ik het eens allemaal zou begrijpen, als ik alles maar onthield. Als ik maar onthield wat anderen hierover

tegen mij zeiden en wat ik in boeken hierover las. Later zou ik alles in mijn geest kunnen rangschikken en dan zou ik het begrijpen.

Doordat de groentijd mij een andere obsessie aanreikte, namelijk dat ik een goed corpslid moest zien te worden, ontspande ik. Dit was zelfs belangrijker dan de dood. Aan de dood zou ik niet meer proberen te denken totdat ik vijftig zou zijn. Dan zou ik proberen uit te maken of God bestaat of niet. Voor die tijd was het niet nodig om aan de dood te denken, want je kon hem er toch niet mee tegenhouden en bovendien zou ik door natuurlijke oorzaak vrijwel zeker niet sterven voor mijn vijftigste. Doordat ik ontspande, werd ik halverwege mijn eerste jaar wakker met een broeierige erectie. Een erectie die meer inhield dan grootheid en hardheid, maar ook een beetje warmte en een beetje gevoel, al was het weinig, waardoor duidelijk werd wat ik moest doen en mijn handen gebruikte.

Ik dacht toen dat ik het allemaal begreep, en dat ik was geworden als de anderen, maar het was alleen de eerste stap op een lange weg. Het was niet zo dat ik toen al begreep waarom het seksuele zo belangrijk is in het leven van anderen. Misschien was het in mijn leven wel belangrijker, maar het armetierige gevoel dat ik die nacht had, kon het nog niet allemaal verklaren.